

Biuletenio tematika ir tema

Tarptautiniai santykiai ir geopolitika

Biuletenio laidos antraštė, probleminis klausimas

Trumpo kadencijos pradžia: JAV prezidento veiksmų programiniai šaltiniai

Esminiai žodžiai

Jungtinės Amerikos Valstijos, tarptautinė politika, prezidentas, prezidento administracija, „Projektas 2025“

Serija ir registracijos numeris

ZD-2025-4

Leidimo data

2025-04-14

Leidimo vieta

Vilnius

Žanras

☒ Analitinė apžvalga ☐ Kita

Šaltiniai: kategorijos

- ☐ Teisės aktai ☒ Politinė komunikacija
☒ Analitinių centrų kūriniai / leidiniai
☒ Žiniasklaidos turinys ☐ Socialinių tinklų turinys
☒ Statistiniai duomenys ☐ Mokslo darbai
☐ Metainformaciniai produktai
☐ Išviešinti slapti / privatūs duomenys

Šaltiniai: nuo - iki

1998 01 09 -
2025 04 04

Šaltiniai: kalbos

- ☒ Lietuvių k. ☐ Lenkų k.
☒ Anglų k. ☐ Kitos ES kalbos
☐ Rusų k. ☐ Kitos

Citavimui (APA stiliumi)

Nacionalinė biblioteka, Informacijos analitikos skyrius (2025). *Trumpo kadencijos pradžia: JAV prezidento veiksmų programiniai šaltiniai* (ZD-2025-4). Vilnius.

Kontaktiniai duomenys

Informacijos analitikos skyrius; analitika@lnb.lt. Nacionalinė biblioteka, Gedimino pr. 51, 01109 Vilnius.

Turinio apžvalga

Šiame darbe nagrinėjama:

- Donaldo Trumpo politinė komunikacija socialiniuose tinkluose;
- „Projektas 2025“ - neoficiali Trumpo administracijos veiklos programa;
- konkretūs JAV prezidento veiksmai po inauguracijos 2025-ųjų metų sausį.

1. Įžanga

Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) prezidento Donaldo Trumpo administracijos veikla nuo jos darbo pradžios 2025-ųjų sausį dažnai apibūdinama kaip **iš dalies parodomoji** (angl. *performative*), nors prezidento veiksmai jau sukėlė tarptautinių diplomatinų krizių.¹ Konstatuojama, kad Trumpas naudojasi vykdomosios valdžios galiomis, apeina Kongresą ir nesulaukia įstatymų leidėjų pasipriešinimo.² Tačiau

¹ Ramirez, C. (2025 m. vasario 20 d.). Trump's misguided and performative policy over the Panama Canal has manufactured a crisis. Prieiga per internetą: <https://blogs.lse.ac.uk/usappblog/2025/02/20/trumps-misguided-and-performative-policy-over-the-panama-canal-has-manufactured-a-crisis/>

² Fareed Zakaria reacts to Trump's first two weeks in office. (2025 m. vasario 3 d.). Prieiga per internetą: <https://youtu.be/qeTz3XPUGq8?si=TqcuDsWKIMgG52OP>

kai kurie Baltųjų rūmų sprendimai ginčijami teismuose – iki 2025 m. kovo 26 d. JAV pateikti 139 ieškiniai dėl prezidento administracijos veiksmų.³

Nepaisant regimo energingos prezidento veiklos chaotiškumo, Trumpas bando vykdyti priešrinkiminius pažadus, juolab, kad su jo administracija siejamos politikos gairės buvo pavišintos dar 2023 metų balandį. Tai vadinamasis „**Projektas 2025**“ (angl. *Project 2025*) – organizacijos „**The Heritage Foundation**“ parengtas dokumentas. Būtina pažymėti, kad **Trumpas su „Projektu 2025“ savęs viešai nesieja**.

Šioje apžvalgoje daugiausia susitelkta į Trumpo politinės programos šaltinius. Čia referuojama apie jo administracijos žingsnius 2-osios kadencijos pradžioje, jie gretinami su „Projektu 2025“ ir su Trumpo rinkiminiais pažadais.

2. Trumpas – visuomenės susipriešinimo veiksnys

Trumpo administracija veikia vis didėjančio JAV visuomenės susipriešinimo sąlygomis. Šiame skyriuje glaustai aptariami keli JAV visuomenės politinio susiskaidymo požymiai, kurie buvo matomi jau per pirmąją Trumpo valdymo kadenciją 2017–2021 m. ir regimai nesilpnėja po 2024 m. rinkimų.

2019 m., rinkdamiesi kritinės šalies problemas iš 11 punktų sąrašo, 50 proc. klaustų amerikiečių nurodė, kad **jiems kelia nerimą pramanytos naujienos ir informacija** (angl. *made-up news and information*), nors didžiausią rūpestį kėlė narkomanija (70 proc. respondentų), o mažiausia problema laikyta diskriminacija dėl lyties (26 proc.).⁴

2019 m., įpusėjus Trumpo pirmajai kadencijai, tyrimų centro „Pew Research Center“ atlikta apklausa atskleidė, kad tik apie ketvirtadalis amerikiečių (kiek per 26 proc.), nesvarbu už ką balsuojančių – už demokratų ar už respublikonus – sutaria dėl esminių faktų, susijusių su šaliai svarbiais klausimais, tačiau nesutaria dėl savo partijos planų ir politikos. Likusieji (kiek per 73 proc.) ne tik nesutaria dėl partijos planų ir politikos, bet ir abejoja dėl esminių faktų.⁵ Kitaip tariant, **dauguma amerikiečių gyveno informacijos atžvilgiu skirtinguose pasauliuose**.

Visuomenės susiskaidymą Trumpo atžvilgiu rodo didelis neigiamų jo veiklos vertinimų procentas abiejų kadencijų pradžioje.

³ O'Donohue, A. (2025 m. kovo 26 d.). The U.S. Judicial Crisis Is Uniquely Dangerous. Prieiga per internetą:

<https://foreignpolicy.com/2025/03/26/trump-judiciary-courts-constitutional-crisis-executive/>

⁴ Dimock, M., Gramlich, J. (2021 m. sausio 29 d.). How America Changed During Donald Trump's Presidency. Prieiga per internetą:

<https://www.pewresearch.org/politics/2021/01/29/how-america-changed-during-donald-trumps-presidency/>

⁵ Partisan Antipathy: More Intense, More Personal. (2019 m. spalio 10 d.). Prieiga per internetą:

<https://www.pewresearch.org/politics/2019/10/10/partisan-antipathy-more-intense-more-personal/>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

1 lentelė. Amerikiečių opinija apie paskutiniuosius JAV prezidentus jų kadencijų pradžioje.*
© „Gallup“, 2025 m.⁶

Prezidentas	Apklauso data	Vertino teigiamai (proc.)	Vertino neigiamai (proc.)	Neturėjo nuomonės (proc.)
George'as W. Bushas	2001 m. vasaris	57	25	18
Barackas Obama	2009 m. sausis	68	12	21
Donaldas Trumpas	2017 m. sausis	45	45	10
Joe Bidenas	2021 m. sausis	57	37	6
Donaldas Trumpas	2025 m. sausis	47	48	4

*Dėl apvalinimo kai kurios reikšmės lentelėje apytikslės.

Socialiniai tinklai buvo ir tebėra svarbiausias Trumpo politinės komunikacijos kanalas. Savo nuomones ir vertinimus jis daugiausiai reiškia socialiniame tinkle „Twitter“ (dabar „X“). 2021 metų sausį „Twitter“ visam laikui užblokavo Trumpo paskyrą, turėjusią 88 mln. sekėjų.⁷ Paskyra buvo atstatyta tik po 22 mėnesių, kai „Twitter“ savininku tapo verslininkas Elonas Muskas, pervadinęs platformą „X“.⁸ Trumpas dėl paskyros uždarymo bylinėjosi. Neseniai skelbta, kad Musko valdomas „X“ sutiko išmokėti JAV prezidentui 10 mln. JAV dolerių kompensaciją.⁹ Trumpas šiuo metu reiškiasi ir savo paties valdomame socialiniame tinkle „Truth Social“.¹⁰

Kalbant apie JAV visuomenės susipriešinimą, būtina pastebėti, kad **Trumpo žinutes socialiniuose tinkluose demokratų ir respublikonų rinkėjai vertina skirtingai.** Pvz., 2019 metų balandį-gegužę atliktos apklausos duomenimis, per pirmąją Trumpo kadenciją dėl jo viešų komentarų 53 proc. respublikonų ir 83 proc. demokratų jautė gėdą (angl. *embarrassed*). Kita vertus, 76 proc. respublikonų ir 17 proc. demokratų tikino, kad Trumpo žinutėmis jie buvo informuoti (angl. *informed*).¹¹

JAV piliečių susiskirstymas į karštus Trumpo šalininkus ir jo priešininkus, kurių yra maždaug po lygiai (tai rodo ir 2024 m. rinkimų rezultatai), kartu išreiškia ir piliečių požiūrį faktus. Kaip rašyta, pramanyti faktai, naujienos kelia susirūpinimą maždaug pusei JAV piliečių, tačiau tikrai ketvirtis piliečių sutaria dėl faktų turinio. Trumpas, kuris per pirmąją savo kadenciją parašė apie 26 tūkst. „Twitter“ žinučių, kartu yra ir produktyvus melagienų šaltinis: suskaičiuota, kad **per pirmąją kadenciją jis išsakė per 30 tūkst. klaidinančių teiginių.**¹²

Apibendrinant galima teigti, kad Trumpo parodomoji raiška yra svarbi jo įvaizdžiui, kartu ir politiniam rezultatui, tačiau šio politiko komunikacijoje faktų tikrumas yra bene mažiausiai svarbus. Vis dėlto, kaip

⁶ Brenan, M. (2025 m. sausio 29 d.). Trump's Inaugural Approval Rating Is Historically Low Again. Prieiga per internetą:

<https://news.gallup.com/poll/655955/trump-inaugural-approval-rating-historically-low-again.aspx>

⁷ Donald Trump loses social media megaphone. (2021 m. sausio 7 d.). Prieiga per internetą: <https://www.dw.com/en/donald-trump-loses-social-media-megaphone/a-56158414>

⁸ Elon Musk reinstates Trump's Twitter account 22 months after it was suspended. (2022 m. lapkričio 20 d.). Prieiga per internetą:

<https://www.cbsnews.com/news/elon-musk-says-donald-trump-reinstated-twitter/>

⁹ Hberman, M., Conger, K. (2025 m. vasario 13 d.). Elon Musk's X Settles Trump Lawsuit. Prieiga per internetą:

<https://www.nytimes.com/2025/02/12/technology/musk-x-settles-trump-lawsuit.html>

¹⁰ <https://truthsocial.com/@realDonaldTrump>

¹¹ Dimock, M., Gramlich, J. (2021 m. sausio 29 d.). How America Changed During Donald Trump's Presidency. Prieiga per internetą:

<https://www.pewresearch.org/politics/2021/01/29/how-america-changed-during-donald-trumps-presidency/>

¹² Trump's false or misleading claims total 30,573 over 4 years. (2021 m. sausio 24 d.). Prieiga per internetą:

<https://www.washingtonpost.com/politics/2021/01/24/trumps-false-or-misleading-claims-total-30573-over-four-years/>

toliau matysime, Trumpo administracija vykdo konkrečią politiką, kurios žingsnius galima bent jau objektyviai fiksuoti. Kitaip tariant, iš Baltųjų rūmų plaukia ne vien žinučių srautas, bet ir Trumpo pasirašyti įsakai.

3. „Projekto 2025“ gairės

Nors Trumpas pralaimėjo 2020 m. prezidento rinkimus, jo veikla pirmosios kadencijos metu (2017–2021 m.) daliai respublikonų teikė vilčių dėl šio politiko galimybės būti išrinktam šalies vadovu 2024-iais. Todėl buvo rengiamas detalus prezidento administracijos veiklos planas tam atvejui, jei Trumpas vėl įžengtų į Baltuosius rūmus.

2023 m. pavišintas vadinamasis „Projektas 2025“ (angl. *Project 2025*),¹³ kurį, kaip minėta, sukūrė konservatyvios¹⁴ pakraipos organizacija „The Heritage Foundation“.

XX a. 8-ajame dešimtmetyje įsteigta „The Heritage Foundation“ rengia politines rekomendacijas, vadinamuosius „Lyderystės mandatus“ (angl. *Mandate for Leadership*). Faktiškai rekomendacijų adresatė yra respublikonų vadovybė, nors „The Heritage Foundation“ veikia savarankiškai, yra finansuojama privačių rėmėjų ir nevykdo kokio nors viešo valstybinės administracijos užsakymo. Pirmuoju tokiu planu, sukurtu 1979 m., vadovavosi prezidento Ronaldo Reagano komanda, kuri iš „The Heritage Foundation“ gavo ne vien veiklos dienotvarkę, bet ir galimų teisės aktų projektus.¹⁵ Reaganui skirtame „Lyderystės mandate“ buvo pasiūlyta 2 tūkst. veiklos idėjų, iš kurių apie 60 proc. prezidentas vienaip ar kitaip panaudojo.¹⁶

„Projekto 2025“ siūlymus iš dalies parengė buvę ankstesnės Trumpo administracijos nariai ir kiti politiko sąjungininkai. **Pasak „Projekto 2025“ vadovo Paulo Danso, pirmieji Trumpo administracijos žingsniai 2025-iais gerokai pranoksta jo „drąsiausias svajones“.**¹⁷ Trumpas ne kartą gyrė „The Heritage Foundation“, tačiau „Projektas 2025“ oficialiai nėra siejamas su prezidentu ar jo administracija.¹⁸ Tiek kandidatuodamas 2024 m. rinkimuose, tiek būdamas išrinktas, **Trumpas kelis kartus bandė atsiriboti nuo „Projekto 2025“.**¹⁹

Glaudesni ryšiai su „The Heritage Foundation“ sieja dabartinį JAV viceprezidentą Jamesą Davidą Vance'ą. 2024 metų kovą, dar nebūdamas išrinktas, jis leidiniui „Politico“ sakė, kad taikosi būti vienu iš konservatyvaus judėjimo lyderių.²⁰

¹³ Durkee, A. (2024 m. spalio 1 d.). Project 2025 Explained: What To Know About The Right-Wing Policy Map Ahead Of Tonight's VP Debate. Prieiga per internetą: <https://www.forbes.com/sites/alisondurkee/2024/10/01/project-2025-explained-what-to-know-about-the-right-wing-policy-map-ahead-of-tonights-vp-debate>

¹⁴ Konservatizmo samprata pagal „The Heritage Foundation“ išdėstyta „Projekto 2025“ mokomajame filme, žr.: Project 2025 Private Training Video: Conservative Movement History. (2024 m. rugpjūčio 10 d.). Prieiga per internetą: <https://youtu.be/jXXxoLU-AUc?si=afZGzJCDS3HRWF15>

¹⁵ Weisberg, J. (1998 m. sausio 9 d.). Happy Birthday, Heritage Foundation At 25, the right-wing agitprop machine has a lot to celebrate. Prieiga per internetą: <https://web.archive.org/web/20100323144821/http://slate.com/id/2299>

¹⁶ Ryssdal, K. (2017 m. gegužės 3 d.). From Reagan to Trump: How the Heritage Foundation has influenced policy. Prieiga per internetą: <https://www.marketplace.org/2017/05/03/economy/from-reagan-to-trump-how-heritage-foundation-influenced-policy/>

¹⁷ Pengelly, M. (2025 m. kovo 17 d.). Ex-Project 2025 chief says Trump's actions are beyond his 'wildest dreams'. Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/us-news/2025/mar/17/trump-administration-project-2025>

¹⁸ Žr. 13 šaltinį.

¹⁹ Armour, S. (2025 m. vasario 24 d.). Trump Denied Knowledge of Project 2025 – Now His Health Care Plans Follow It Closely. Prieiga per internetą: <https://www.scientificamerican.com/article/trump-denied-knowledge-of-project-2025-now-his-health-care-plans-follow-it/>

²⁰ Ward, I. (2024 m. kovo 15 d.). Is There Something More Radical than MAGA? JD Vance Is Dreaming It. Prieiga per internetą: <https://www.politico.com/news/magazine/2024/03/15/mr-maga-goes-to-washington-00147054>

„Projekte 2025“, didelės apimties dokumente, kurio biudžetas siekė 22 mln. JAV dolerių,²¹ pateikta administracijos veiksmų 180 dienų darbotvarkė, taip pat galimų kandidatų į valstybės tarnybą duomenų bazė (nepaviešinta) ir mokymo programos jiems parengti.

„Projekto 2025“ tinklalapyje skelbiama, kad tai yra per 100 konservatyviam judėjimui priklausančių pagarbos vertų organizacijų suburtas istorinis sąjūdis, kurio siekis – sugriauti „giluminę valstybę“ (angl. *Deep State*)²² ir grąžinti valdžią žmonėms. Šio judėjimo 2023 metų balandį paskelbtas „Mandatas lyderystei“ pavadintas „Konservatyviu pažadu“ (angl. *Conservative Promise*). Tai produktas, kurį kūrė per 400 visos šalies mokslininkų ir politikos ekspertų. Leidinyje pateikiamas politikos pasiūlymų meniu, atliepantis šalies iššūkius ir galintis „grąžinti Ameriką ant bėgių“, būtent:

- sustiprinti valstybės sienas, užbaigti statyti tvorą, skiriančią JAV nuo Meksikos, deportuoti neteisėtai atvykusius užsieniečius;
- „nuginkluoti“²³ federalinę valstybinę administraciją sugriežtinant Federalinio tyrimų biuro (FTB) ir Teisingumo departamento priežiūrą bei atskaitomybę;
- sumažinti energijos kainas neribojant energijos gamybos JAV;
- sumažinti infliaciją ribojant Vyriausybės išlaidų augimą;
- padidinti federalinių biurokratų atskaitomybę demokratiškai išrinktam prezidentui ir Kongresui;
- pakelti švietimo kokybę atimant šios srities kontrolę bei finansavimą iš Vašingtono biurokratų ir perleidžiant ją vaikų tėvų ir valstijų ar vietos valdžios kompetencijai;
- uždrausti biologiniams vyrams dalyvauti moterų sporto varžybose.²⁴

Toliau, remiantis leidinyje „Forbes“ publikuotomis įžvalgomis²⁵, išryškinami **esminiai „Projekto 2025“ aspektai**.

Personalas, valstybės tarnautojai. Numatyta vykdomosios valdžios postuose pakeisti daugelį nepartinių karjeros pareigūnų skiriant į juos kur kas daugiau politinio pasitikėjimo tarnautojų, ideologiškai artimų prezidentui. Siūloma atitinkamu įsaku politiškai patikimus kadrus paskirti į visas pareigas, susijusias su konfidencialumu, politikos krypties nustatymu, formavimu ir aiškinimu. Tokia praktika buvo taikoma per pirmąją Trumpo kadenciją 2017–2021 m., tačiau vėliau jį poste pakeitęs Joe Bidenas ją panaikino.

Federalinės agentūros ir žinybos. Siūloma sumažinti valstybės aparatą panaikinant kai kurias federalines agentūras, pvz., Švietimo departamentą, Krašto saugumo departamentą (angl. *Department of Homeland Security*), Nacionalinę vandenynų ir atmosferos administraciją (angl. *National Oceanic and Atmospheric Administration*), Vartotojų finansinės apsaugos biurą (angl. *Consumer Financial Protection Bureau*) ir kt. Jų padaliniai būtų prijungti prie kitų agentūrų arba privatizuoti, kaip, pvz., Transporto saugumo administracija.

Translyčių asmenų teisės. Griežtai atmetama lytinė asmens tapatybė, kitokia nei prigimtinė biologinė lytis. Siūloma atkurti draudimą translyčiams amerikiečiams tarnauti kariuomenėje, taip pat uždrausti

²¹ Swan, J. (2023 m. gruodžio 1 d.). Paleoconservative or Moderate? Questions for Staffing the Next G.O.P. White House. Prieiga per internetą: <https://www.nytimes.com/2023/12/01/us/politics/heritage-foundation-2025-questionnaire.html>

²² Valstybė valstybėje – įsislaipinės ir ilgai veikiantis, paprastai turintis didelį ekonominį potencialą valstybės (plačiau – ir pasaulio) valdymo tinklas, siekiantis nelegaliais būdais daryti įtaką oficialiai renkamai ar išrinktai valdžiai. Žr.: Giluminė valstybė. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://ekalba.lt/naujazodziai/gilumin%C4%97%20valstyb%C4%97?i=03d2b092-f7fd-4d2a-a5ca-7b4a3e4786d9>

²³ Teisės saugos institucijų „nuginklavimo“ politika siekiama apriboti jų galimybes daryti politinį spaudimą piliečiams, juos persekioti politiniu pagrindu ir pan.

²⁴ Project 2025. Building for conservative victory through policy, personnel, and training. Get the facts. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://www.project2025.org/>

²⁵ Žr. 13 šaltinį.

valstybinių mokyklų pedagogams be tėvų leidimo kreiptis į mokinius kitokiais nei gimus suteiktais vardais ar vartoti įvardžius, maskuojančius prigimtinę lytį. Numatyta uždrausti naudoti federalines lėšas vadinamosioms „lyties patvirtinimo“ paslaugoms (angl. *gender affirming* – praktikos, apimančios plastinę chirurgiją ir hormonų terapiją, kuriomis individui suteikiami priešingos lyties fiziniai bruožai).

Įvairovė, lygios galimybės ir įtrauktis (angl. *diversity, equity and inclusion, DEI*), LGBTQ²⁶

bendruomenės teisės. „Projektu 2025“ užsibrėžta panaikinti DEI programas visoje federalinės administracijos sferoje bei universitetuose, gaunančiuose valstybės finansavimą. Nors rekomendacijos uždrausti tos pačios lyties asmenų santuokas nėra, dokumente reiškiamas palaikymas nuklearinei šeimai,²⁷ kurią sudaro „susituokę motina ir tėvas bei jų vaikai“. Raginama iš diskriminaciją dėl lyties draudžiančių įstatymų išbraukti nuostatas, susijusias su seksualine orientacija ir lytine tapatybe.

Klimato kaita. Užsimota sunaikinti didžiąją dalį federalinės Vyriausybės įdirbio klimato kaitos prevencijos srityje, pvz., išstoti iš Paryžiaus susitarimo dėl klimato kaitos, Energetikos departamento veiklą perorientuoti į naftos ir gamtinių dujų gavybos, o ne ekologiškų energijos šaltinių skatinimą, mažinti Žemės ūkio departamento susitelkimą į ekologinių sistemų tvarumą ir klimato tyrimus.

Abortai. „Projekte 2025“ nėra tiesioginių raginimų uždrausti abortus, tačiau projektuojama nemažai veiksmų, kad jų mastas būtų apribotas. Pvz., Maisto ir vaistų administracija turėtų atšaukti vaistą, sukeliantį persileidimą, taip pat turėtų būti sustabdytas bet kokios nėštumo nutraukimo įrangos ar tam reikalingų medikamentų siuntimas paštu (pasak teisių į abortus gynėjų, tai prilygtų netiesioginiam abortų uždraudimui). Tarp siūlymų – įpareigojimas valstijoms pranešti federalinei administracijai apie visus jose atliekamus abortus ir kt.

Švietimas. Projekte akcentuojama „mokyklos pasirinkimo“ (angl. *school choice*) politika, pagal kurią valstybės lėšos keliautų į moksleivio pasirinktinai lankomą privačią ar religinę mokyklą. Taip pat siūloma uždrausti dėstyti „kritinę rasės teoriją“²⁸ iš federaliniu lėšų finansuojamose mokyklose bei palaikoma tėvų teisė paduoti į teismą švietimo įstaigas, kurios, jų nuomone, veikia neteisingai, pvz., dėsto kontroversiškas disciplinas ar reikalauja, kad mokiniai atskleistų religinius įsitikinimus.

Studentų paskolos. Suplanuota nutraukti iniciatyvas, susijusias su paskolų naštos palengvinimu ar nurašymu studentams, įskaitant viešojo sektoriaus darbuotojų atleidimo nuo studijų paskolų programą ir

²⁶ Angl. *lesbian, gay, bisexual, transgender and queer*, LGBTQ – lesbietės, gėjai, biseksualai, translyčiai ir kvyrų. Anglų kalba *queer* reiškia „keistas“. Žodis vartotas homoseksualams ir kitiems normų neatitinkantiems žmonėms žeminti, vėliau tokie asmenys *queer* sąvoką ėmė naudoti savęs identifikacijai.

²⁷ Nuklearinė šeima, branduolinė šeima, mažoji šeima – šeima, kurią dažniausiai sudaro dviejų kartų žmonės: sutuoktiniai ir vaikai (jų gali ir nebūti) arba įvaikiai. Kartais dar vadinama paprastąja arba elementariąja šeima. Nuklearinės šeimos pagrindas – santuoka. Žr.: Visuotinė lietuvių enciklopedija. Nuklearinė šeima. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/nuklearine-seima/>

²⁸ Angl. *critical race theory* – per 40 metų skaičiuojanti kritinė rasės teorija, kurios pagrindinė idėja yra ta, kad rasė – socialinis konstruktas, o rasizmas yra ne tik individualaus šališkumo ar išankstinio nusistatymo produktas, bet ir kažkas, kas įkūnyta teisinėje sistemoje bei politikoje. Žr.: Sawchuk, S. (2021 m. gegužės 18 d.). What Is Critical Race Theory, and Why Is It Under Attack? Prieiga per internetą: <https://www.edweek.org/leadership/what-is-critical-race-theory-and-why-is-it-under-attack/2021/05>

pajamomis pagrįstus studentų paskolų grąžinimo planus. Siūloma įtvirtinti principą, kad skolininkai privalo grąžinti visas paskolas.

„Big Tech“ arba didžiosios skaitmeninės platformos. Numatyta uždrausti programėlę „TikTok“,²⁹ taip pat siūloma pakeisti teisės aktus, saugančius technologijų kompanijas ir socialinius tinklus nuo ieškinių dėl jų platformose esančio turinio. Rekomenduojama orientuotis į Floridos ir Teksaso valstijų teisę, kuria numatytos nuobaudos socialiniams tinklams, blokuojantiems vartotojų raišką dėl jų pažiūrų.

Teisingumo departamentas. Raginama atlikti esminę Teisingumo departamento ir FTB pertvarką siekiant atsikratyti „neatskaitingos biurokratinės vadybinės klasės ir radikalių kairiųjų ideologų“ ir turėti žinybą, kurioje būtų daugiau politinio pasitikėjimo pareigūnų ir kuri būtų labiau susitelkusi į smurtinių nusikaltimų nagrinėjimą bei bylinėjimosi procesą, atitinkantį „prezidento politinę darbotvarkę“. Siūloma uždrausti FTB imtis tyrimų dėl klaidinančios informacijos ir „politiškai motyvuotų“ veiksmų prieš JAV piliečius.

Mokesčiai. „Projekte 2025“ rekomenduojama atsisakyti esamų mokesčių tarifų ir daugumos mokesčių išskaitų bei kreditų, tačiau siūloma įvesti 15 proc. tarifą visiems piliečiams, uždirbantiems mažiau nei bazinė socialinio draudimo suma (2024 m. ji buvo 168 tūkst. JAV dolerių per metus), o didesnę užmokestį gaunančius mokesčių mokėtojus apmokestinti 30 proc. tarifu. Pagal šią tvarką kai kuriems mažiausias pajamas gaunantiems amerikiečiams mokestinė našta išaugtų, o dalis didesnius mokesčius dabar mokančių asmenų atseiktų mažiau. Taip pat siūloma nustatyti mažesnę – 18 proc. – korporacijų pelno mokestį (šiuo metu jo dydis yra 21 proc.).

Federalinė rezervų sistema.³⁰ Projektu siekiama reformuoti sistemą, „atimant monetarinį „vairą“ iš jos rankų ir grąžinant jį žmonėms“. Tai, projekto autorių nuomone, būtų galima padaryti visiškai atsikračius Vyriausybės kontrolės nacionalinei valiutai ir palikus šį uždavinį bankams, taip pat grįžus prie aukso standarto, pagal kurį JAV doleris būtų susietas su konkrečiu aukso kiekiu.

Užsienio ryšiai. „Projekte 2025“ pabrėžiamas pasipriešinimas Kinijai, kurią dokumento autoriai apibūdina kaip „totalitarinį JAV priešą“, taip pat rekomenduojama Jungtinėms Valstijoms pasitraukti iš tarptautinių organizacijų, neatitinkančių JAV prezidento administracijos interesų, pvz., Pasaulio sveikatos organizacijos ir įvairių Jungtinių Tautų agentūrų.

²⁹ „TikTok“ yra socialinis tinklas ir trumpų vaizdo įrašų dalijimosi programėlė, priklausanti Kinijos bendrovei „ByteDance“ ir turinti per milijardą vartotojų visame pasaulyje. Ypač populiarius tarp paauglių bei jaunimo (41 proc. vartotojų yra 16–24 m. amžiaus). Vartotojo sąsaja gali būti atvaizduojama 40 kalbų. Žr.: Visuotinė lietuvių enciklopedija. „TikTok“. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/tiktok/>

³⁰ Visuotinė lietuvių enciklopedija. Federalinė rezervų sistema. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/federaline-rezervu-sistema/>

Sveikatos apsauga. Projektu nesiekama panaikinti įperkamos priežiūros akto (angl. *Affordable Care Act*),³¹ tačiau siūloma gerokai sumažinti *Medicaid* programos fondus įvedant papildomus reikalavimus išmokoms, taip pat reformuoti *Medicare* programą.³²

„Projekte 2025“ siūloma priemonių visuma, kuri leistų ženkliai sumažinti valdymo išlaidas ir supaprastinti mokesčius išsaugant ir socialinės rūpybos sistemą. „Projektu 2025“ rekomenduojama decentralizuoti švietimą ir, kiek siekia prezidento administracijos galios, likviduoti DEI programas.

4. Pirmieji JAV prezidento veiklos rodikliai

Antrosios kadencijos pradžioje Trumpas ėmėsi precedento neturinčių veiksmų siekdamas pertvarkyti federalines įstaigas, kad jos atitiktų JAV prezidento rinkiminės programos tikslus. Leidinys „The Washington Post“ kas savaitę referuoja, kaip vykdoma Trumpo rinkiminė programa – stebima, kaip įgyvendinamas 31 pagrindinis kampanijos pažadas. Toliau pristatomi **2025 m. balandžio 4 d. vertinimai**.³³

Įvykdyta - 4 punktai:

- amnestuoti asmenys, nuteisti dėl dalyvavimo 2021 m. sausio 6 d. riaušėse, kai minia šturmo Kongreso rūmus.³⁴
- Žengtas žingsnis siekiant atsisteisti su prezidento politiniais priešais (angl. *retaliate against his political enemies*).

Trumpo priešų sąrašą sudariusį Kashą Patelį prezidentas paskyrė FTB vadovu.³⁵ Tikėtina, kad bus įvykdyti ir kiti Trumpo pažadai: paduoti į teismą žiniasklaidos priemonės, kaltinusias ar kaltinančias jį kokiais nors nusikaltimais, pateikti ir palaikyti kaltinimus prokurorams, kaltinusiems Trumpą, pasitelkti Nacionalinę gvardiją ar kariuomenę prieš Amerikos piliečius, jei Jungtinėms Valstijoms kyla grėsmė dėl „vidaus priešų“, įskaitant „radikalius kairiuosius bepročius“, kaip juos apibūdina Trumpas.

Sulaukė atsako išpuoliai prieš Musko bendrovės „Tesla“ pagamintus automobilius. 2025 m. kovo 22 d. duomenimis, JAV nuniokota mažiausiai 10 „Tesla“ automobilius pardavinėjančių įstaigų bei elektros įkrovos punktų. Buvo sukurtas vandalizmą skatinantis tinklalapis, kuriame nurodyti „Tesla“ automobilių savininkai ir elektros įkrovos vietos³⁶. Šiuo metu už „Tesla“ automobilių deginimą yra suimti keli asmenys, jiems gresia iki 20 metų kalėjimo.³⁷

³¹ JAV pradės veikti reformuota sveikatos apsaugos sistema. (2013 m. rugsėjo 30 d.). Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/world/jav-prades-veikti-reformuota-sveikatos-apsaugos-sistema-62921208>

³² *Medicaid* yra federalinė programa, skirta teikti sveikatos draudimo paslaugas suaugusiems ir vaikams, kurių pajamos ir išteklių riboti. *Medicare* – federalinė programa vyresniems nei 65 m. asmenims, taip pat ir jaunesniems, turintiems negalią ar sergantiems kai kuriomis kritinėmis ligomis.

³³ Arnold, A., McDaniel, J. (2025 m. balandžio 4 d.). Tracking Trump's progress on his campaign promises. A rundown of Donald Trump's biggest campaign promises and where they stand. Prieiga per internetą: <https://www.washingtonpost.com/politics/interactive/2025/trump-campaign-promises/>

³⁴ Wendling, M. (2025 m. sausio 22 d.). Trump pardons give Jan 6 defendants nearly everything they wanted. Prieiga per internetą: <https://www.bbc.com/news/articles/cjw4vjvlgxpo>

³⁵ Radical Extremists Kash Patel Would Weaponize The FBI To Target Enemies Of Trump, Not Enemies Of America. (2025 m. sausio 30 d.). Prieiga per internetą: <https://www.judiciary.senate.gov/press/dem/releases/radical-extremists-kash-patel-would-weaponize-the-fbi-to-target-enemies-of-trump-not-enemies-of-america>

³⁶ Collier, K., Kosnar, M. (2025 m. kovo 22 d.). No evidence of coordinated vandalism of Teslas despite Musk and Trump claims. Prieiga per internetą: <https://www.nbcnews.com/tech/elon-musk/tesla-vandalism-not-coordinated-trump-musk-claims-rcna197369>

³⁷ Wendling, M. (2024 m. kovo 21 d.). Tesla vandals face up to 20 years in prison, says attorney general. Prieiga per internetą: <https://www.bbc.com/news/articles/c204yvv1eexo>

- Pasitraukta iš Paryžiaus susitarimo dėl klimato kaitos³⁸ – po dvidešimt metų trukusių tarptautinių derybų 2015 m. Jungtinių Tautų konferencijoje priimtos tarptautinės sutarties.³⁹
- Įvesti importo muitai kelių valstybių prekėms.⁴⁰

Vykdoma - 14 punktų:

- užbaigti karus Ukrainoje ir Artimuosiuose Rytuose. Trumpo administracija derasi dėl paliaubų tiek tarp Rusijos ir Ukrainos, tiek tarp Izraelio ir teroristinės palestiniečių organizacijos „Hamis“.
- Vykdyti izoliacionistinę užsienio politiką. Trumpo kurso, kurį jis apibūdina lozungu „Amerika pirmiausia“, ekonominė dalis apima importo ribojimą, gynybos – „geležinio kupolo“ oro gynybos sistemos kūrimą virš JAV, taip pat siekį, kad Jungtinių Valstijų kariuomenė nedalyvautų užsienio karuose.
- Palikti abortų reglamentavimą valstijoms. Kampanijos metu Trumpas žadėjo, kad nesieks įvesti abortų draudimo federaliniu lygmeniu, o paliks šį klausimą valstijų kompetencijai.
- Skatinti naftos ir dujų gavybą. Prezidentas išleido įsakus dėl energetikos politikos, kuriais siekiama plėtoti naftos ir dujų gręžinius federalinėse žemėse ir vandenyse, atnaujinti suskystintųjų gamtinių dujų eksporto leidimus bei panaikinti naftos, gamtinių dujų ir anglies gavybos ribojimus.
- Atšaukti aplinkosauginius ūkinės veiklos suvaržymus. Imtasi veiksmų, kad būtų panaikintos daugelis Bideno administracijos aplinkosaugos iniciatyvų. Taip pat siekiama atšaukti milijardines išlaidas klimato projektams, nutraukti pasaulinį oro taršos monitoringą ir svarbius tarptautinius klimato tyrimus.
- Finansuoti „mokinio krepšelius“ (angl. *school-vouchers*). Trumpas žadėjo paremti mokyklų pasirinkimo programas, kurios suteiktų biudžeto lėšų tėvams, kad šie galėtų apmokėti savo vaikų mokslą privačiose mokyklose.
- Pakeisti švietimo įstaigų politiką translyčių asmenų atžvilgiu. Prezidentas pasirašė įsaką, draudžiantį translyčiams sportininkams dalyvauti moterų sporto komandose. Švietimo departamentas pradėjo tyrimus dėl kelių mokyklų, leidusių translyčiams studentams pasirinkti, kuriais tualetais jie gali naudotis. Trumpas taip pat pasirašė įsaką, kuriuo oficialiai pripažįstamos tik dvi lytys (vyrai ir moterys), ir panaikino daugybę Bideno administracijos įvestų translyčių studentų teisių apsaugos priemonių.
- Bausti (neklusnias) švietimo įstaigas nutraukiant jų federalinį finansavimą. Pvz., administracija įšaldė 400 mln. JAV dolerių finansavimą Kolumbijos universitetui motyvuodama, kad jis tinkamai nereagavo į antisemitizmą. Taip pat pristabdytas Meino universiteto tyrimų ir programų rėmimas, nes ši aukštoji mokykla leido translytėms moterims dalyvauti moterų sporto varžybose. Trumpas pasirašė įsakus, siekdamas kontroliuoti, ko mokyklose mokoma apie rasę ir lytį. Sukurtas tinklalapis, kuriame piliečiai gali pranešti apie paskaitų turinį.

³⁸ Putting America First In International Environmental Agreements. (2025 m. sausio 20 d.) Prieiga per internetą:

<https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/01/putting-america-first-in-international-environmental-agreements/>

³⁹ Visuotinė lietuvių enciklopedija. Paryžiaus susitarimas dėl klimato kaitos. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/paryziaus-susitarimas-del-klimato-kaitos/>

⁴⁰ Fact Sheet: President Donald J. Trump Imposes Tariffs on Imports from Canada, Mexico and China. (2025 m. vasario 1 d.). Prieiga per internetą: <https://www.whitehouse.gov/fact-sheets/2025/02/fact-sheet-president-donald-j-trump-imposes-tariffs-on-imports-from-canada-mexico-and-china/>

- Skatinti kriptovaliutų plėtrą. Trumpas siekia paversti JAV „visos planetos kriptovaliutų sostine“. 2025 metų kovą jis surengė kriptovaliutų verslo viršūnių susitikimą, taip pat sukūrė nacionalinį bitkoinų rezervą, kuris bus kaupiamas taikant baudžiamąsias ar civilines turto konfiskavimo procedūras, o ne tiesiogiai perkant kriptovaliutas.
- Įvesti automatinę mirties bausmę imigrantams, nužudžiusiems JAV piliečius. Prezidentas pirmąją darbo dieną pasirašė įsaką, kuriuo Teisingumo departamentas raginamas siekti daugiau mirties bausmių federaliniu lygmeniu, įskaitant bausmes už teisėsaugos pareigūnų nužudymą, taip pat tais atvejais, kai kaltinamasis žmogžudystę yra šalyje nelegaliai.
- Nutraukti federalinį finansavimą miestams, nebendradarbiaujantiems deportacijos klausimais. Tarp administracijos veiksmų, kuriais bandoma paveikti neklusnius miestus ir valstijas – ieškinys Ilinojaus valstijai ir Čikagos miestui dėl imigrantams taikomos prieglobsčio politikos.⁴¹
- Atnaujinti programą „Pasilik Meksikoje“. Pirmąją darbo dieną Trumpas pasirašė įsaką, kuriuo pareigūnams nurodoma atkurti programą, pagal kurią dešimtys tūkstančių migrantų, ieškančių prieglobsčio JAV, lauktų bylų svarstymo Meksikoje. Per pirmąją Trumpo kadenciją prieglobsčio prašytojai dėl tokios praktikos kūrėsi pasienio stovyklose Meksikoje.
- Užbaigti statyti sieną (tvorą), skiriančią JAV nuo Meksikos. Pirmąją darbo dieną prezidentas nurodė atitinkamoms žinyboms tęsti sienos statybą.
- Vykdyti masines deportacijas. Pirmąją darbo dieną Trumpas paskelbė nepaprastąją padėtį JAV ir Meksikos pasienyje. Tai leidžia siųsti ten JAV kariuomenę. Šimtai migrantų deportuoti į laikinąsias prieglaudas Panamoje ir Kosta Rikoje, taip pat į JAV Gvantanamo karinę bazę Kuboje. Federaliniams pareigūnams nurodyta nustatyti, kuriuos migrantus galima išsiųsti be teismo sprendimo. 2025 m. kovo 15 d. Trumpas pasinaudojo svetimšalių priešų aktu (angl. *Alien Enemies Act*), leidžiančiu išsiųsti per 100 imigrantų, kuriuos administracija įtarė priklausius nusikalstamai gaujai. Jie buvo išskraidinti į Salvadorą nepaisant JAV teismo nurodymo atšaukti deportaciją. Administracija taip pat sumažino laikinąją apsaugą haitiečiams, venesueliečiams ir kai kuriems kitiems asmenims – dėl to šiais metais gali būti deportuota per 1 mln. žmonių.

Vykdoma, nors kyla kliūčių - 5 punktai:

- pakeisti DEI politiką ginkluotosiose pajėgose. Trumpas ir jo administracija kritikuoja pastangas vesti įvairovės mokymus kariuomenėje, taip pat leidimą tarnauti translyčiams asmenims. Tačiau federalinis teisėjas uždraudė JAV administracijai pašalinti translyčius iš ginkluotųjų pajėgų.⁴²
- Panaikinti Švietimo departamentą. Nurodyta sumažinti departamento personalą perpus, taigi abejojama, ar jis pajėgs tęsti darbą. Taip departamentas pertvarkomas apeinant JAV Kongresą,

⁴¹ Cole, D., Alvarez, P. (2025 m. vasario 6 d.). Trump administration sues Illinois and Chicago over immigrant sanctuary policies. Prieiga per internetą: <https://edition.cnn.com/2025/02/06/politics/sanctuary-immigration-policies-chicago-illinois/index.html>

⁴² Stewart, P. (2025 m. kovo 24 d.). Trump's Pentagon chief slams judge for halting transgender ban. Prieiga per internetą: <https://www.reuters.com/world/us/trumps-pentagon-chief-slams-judge-halting-transgender-ban-2025-03-22/>

kuris turėtų įteisinti departamento uždarymą.⁴³ Tiesa, dėl Trumpo iniciatyvos naikinti šį departamentą kreiptasi į teismą.⁴⁴

- Reformuoti federalines įstaigas. Trumpas ir jo komanda žadėjo, kad, pasitelkus Musko vadovaujamą Vyriausybės našumo departamentą (angl. *Department of Government Efficiency, DOGE*),⁴⁵ bus masiškai mažinamas federalinių darbuotojų skaičius ir tai leis sutaupyti šimtus milijardų JAV dolerių biudžeto lėšų. DOGE gavo prieigą prie valstybės žinybų duomenų bazių. Administracija ėmėsi precedento neturinčių gana chaotiškų pastangų sustabdyti įstaigų finansavimą bei darbuotojų samdymą. Dėl to sutriko dalis administracijos funkcijų – nuo užsienio pagalbos iki reagavimo į paukščių gripą. Tarnautojų atleidimai buvo užginčyti teismuose. Federaliniai teisėjai nurodė administracijai sugrąžinti į darbą tūkstančius bandomojo laikotarpio darbuotojų ir užkirto kelią pastangoms išardyti humanitarinės pagalbos agentūrą (angl. *United States Agency for International Development, USAID*).⁴⁶ Teisme užginčyta ir Musko teisė vadovauti DOGE.⁴⁷
- Nebeteikti JAV pilietybės pagal gimimo vietą. Prezidentas pirmąją darbo dieną išleido atitinkamą įsaką, pagal kurį neleidžiama teikti Jungtinių Valstijų pilietybės nelegalių imigrantų vaikams, gimusiems JAV teritorijoje, taip pat atvykėliams pagal laikinas darbo, studijų ar turistines visas. Argumentuota, kad panaikinus automatinio pilietybės suteikimo pagal gimimo vietą teisę, kurią, pasak daugelio tiesės ekspertų, garantuoja 14-oji JAV konstitucijos pataisa, neliktų paskatų atvykti į JAV gimdyti ar nelegaliai gyventi. Valstijos ir pilietinių teisių grupės padavė Baltųjų rūmų administraciją į teismą. Keli federaliniai teisėjai 2025 metų vasario pradžioje laikinai sustabdė Trumpo įsaką.⁴⁸ Trumpo administracija kreipėsi į Aukščiausiąjį Teismą, kad šis įsaką paliktų sustabdytą tik valstijose, kurios padavė ieškinį dėl šio įsako, o tai leistų 28 valstijose automatiškai užkirsti kelią pilietybės pagal gimimo vietą teikimui.⁴⁹
- Pakeisti balsavimo sąlygas. Trumpas pageidauja, kad balsuojant būtų reikalaujama JAV pilietybės įrodymo, taip pat rinkėjo asmens tapatybės dokumento. Be to, raginama atsisakyti balsavimo elektroniniu būdu ir paštu, taip pat neberengti išankstinių balsavimų. Balsavimas turėtų vykti tik vieną dieną. Vykdam šį punktą žengti žingsniai – „apkarpytos“ kibernetinio ir infrastruktūros saugumo agentūros (angl. *Cybersecurity and Infrastructure Security Agency*) lėšos, nesėkmingas bandymas atleisti rinkiminių kampanijų finansavimo įstatymus vykdančios komisijos (angl. *Federal Election Commission*) pirmininkę, priklausančią Demokratų partijai,⁵⁰ 2025 metų kovo pabaigoje priimtas įsakas dėl rinkimų sistemos, kuriame – ir reikalavimas įrodyti pilietybę. Demokratus

⁴³ Bartholomew, J. (2025 m. kovo 21 d.). First Thing: Trump signs order to dismantle Department of Education. Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/us-news/2025/mar/21/first-thing-trump-signs-executive-order-to-dismantle-us-department-of-education>

⁴⁴ Meckler, L. (2025 m. kovo 24 d.). Lawsuit challenges Trump plan to close the Education Department. Prieiga per internetą: <https://www.washingtonpost.com/politics/2025/03/24/trump-presidency-news/#link-ILD5QU3D5DDVDN6KS5U646WGE>

⁴⁵ 2025 metų sausį įsteigto DOGE tikslas – modernizuoti federalines technologijas ir programinę įrangą, siekiant maksimaliai padidinti Vyriausybės efektyvumą ir našumą. Departamento veiksmams kol kas apėmė masinių federalinių darbuotojų atleidimų organizavimą, prieigos prie kompiuterinių sistemų ir asmeninių duomenų užsitikrinimą, finansavimo, susijusio su DEI, sumažinimą.

⁴⁶ USAID veikla buvo sustabdyta Trumpo įsaku 2025 m. sausio 24 d.

⁴⁷ Quinn, M. (2025 m. kovo 19 d.). Judge finds Elon Musk and DOGE's shutdown of USAID likely unconstitutional. Prieiga per internetą: <https://www.cbsnews.com/news/judge-finds-doges-usaid-shutdown-likely-unconstitutional/>

⁴⁸ Quinn, M. (2025 m. vasario 13 d.). 4th federal judge blocks Trump's birthright citizenship executive order. Prieiga per internetą: <https://www.cbsnews.com/news/trump-birthright-citizenship-order-judge-blocks/>

⁴⁹ Bomboy, S. (2025 m. kovo 14 d.). Birthright citizenship cases arrive at the Supreme Court. Prieiga per internetą: <https://constitutioncenter.org/blog/birthright-citizenship-cases-arrive-at-the-supreme-court>

⁵⁰ Trump Illegally Attempts to Fire Federal Election Commission Chair Ellen Weintraub. (2025 m. vasario 6 d.). Prieiga per internetą: <https://campaignlegal.org/press-releases/trump-illegally-attempts-fire-federal-election-commission-chair-ellen-weintraub>

palaikančios grupės Trumpo administraciją padavė į teismą teigdamas, kad pakeitimai gali atimti balsavimo teisę iš teisėtų rinkėjų.

Kol kas nevykdoma - 8 punktai:

- suduoti smūgį Meksikos karteliams. Trumpas grasino panaudoti karinę jėgą prieš Meksikos narkotikų kartelius, jeigu minėtoji valstybė pati nesiims reikiamų priemonių. JAV administracija įvardijo 8 kartelius. Vis dėlto, karinės jėgos panaudojimas jų atžvilgiu prieštarautų tarptautinei teisei.
- Įvesti nemokamą dirbtinį apvaisinimą. Trumpas pasirašė įsaką, įpareigojantį administraciją parengti rekomendacijas, kaip išplėsti prieigą prie dirbtinio apvaisinimo ir sumažinti jo išlaidas. Tačiau įsake nedetalizuojama, nei kaip pagerinti situaciją, nei koks vaidmuo čia tektų Vyriausybei bei sveikatos draudikams.
- Išsaugoti socialinės apsaugos sistemą ir *Medicare* programas. Trumpas tebetvirtina, kad socialinio draudimo, *Medicare* ir *Medicaid* lėšos nesumažės. Tačiau Baltieji rūmai paskelbė apie planus atleisti 7 tūkst. Socialinės apsaugos administracijos (angl. *Social Security Administration*) darbuotojų ir uždaryti gyventojus aptarnaujančius regioninius šios įstaigos biurus. Negana to, siekiant sutaupyti biudžeto lėšų gali būti sumažintos *Medicaid* ir *Medicare* išmokos.
- Sumažinti sveikatos priežiūros paslaugų ir receptinių vaistų kainas. Trumpas kol kas nepateikė išsamios informacijos, kaip planuojama sumažinti gyventojų išlaidas receptiniams vaistams. Tačiau buvo pasirašytas įsakas, įpareigojantis žinybas įgyvendinti sveikatos priežiūros kainų skaidrumo taisykles, kurios, administracijos teigimu, atpigintų sveikatos priežiūros paslaugas.
- Panaikinti arbatpinigių ir užmokesčio už viršvalandinį darbą apmokestinimą. Šis sprendimas Vyriausybei kainuotų milijardus dolerių, be to, galėtų paskatinti darbdavius manipuliuoti ataskaitomis apie dirbtą laiką, o tai būtų nenaudinga darbuotojams.
- Sumažinti mokesčius. Užmojis - per 10 metų sumažinti mokesčius per 7 trln. JAV dolerių suma. Svarbiausias šio siekio veiksmas - pratęsti per pirmąją Trumpo kadenciją patvirtintą mokesčių įstatymą, kurio dauguma punktų nustos galioti 2025 m. Manoma, kad įstatymo pratęsimas gali labai padidinti valstybės skolą ir paskatinti infliaciją.
- Sumažinti kainas. Tai buvo pagrindinis Trumpo kampanijos pažadas. Žadėta perpus sumažinti sąskaitas už energiją, taip pat sumažinti degalų kainas. Pirmą kadencijos dieną Prezidentas pasirašė įsaką, kuriuo federalinių agentūrų vadovams liepiama „skubiai sumažinti kainas“, tačiau nenurodė konkrečių veiksmų. Federalinės rezervų sistemos atstovai 2025 metų kovą pareiškė, kad Trumpo įvesti importo tarifai prisideda prie infliacijos augimo.⁵¹
- Atkurti draudimą atvykti į JAV iš kai kurių valstybių. Per pirmąją Trumpo kadenciją įgyvendinta politika apribojo žmonių iš kelių - daugiausia musulmoniškų - šalių teisę atvykti į Jungtines Valstijas. Tūkstančius šeimų išskyrusį draudimą Bidenas atšaukė. Trumpas pažadėjo draudimą atkurti argumentuodamas, kad tai sustiprintų nacionalinį saugumą. Vis dėlto nemažai ekspertų pastebi, kad toks teiginys neturi rimto pagrindo.

⁵¹ Trump tariffs could push up inflation: senior Fed official. (2025 m. kovo 26 d.). Prieiga per internetą: <https://www.france24.com/en/live-news/20250326-trump-tariffs-could-push-up-inflation-senior-fed-official>

Kaip matyti, JAV prezidento administracija veikė vienaip ar kitaip atliepdama bent 23 iš 31 reikšmingais laikomų Trumpo rinkiminės programos punktų. Kadangi kai kurie dabartinio JAV prezidento įsakai užginčyti teismuose, galima manyti, kad administracijos veiksmai greta parodomąjo turi ir „žvalgybinį“ aspektą – norima patikrinti vykdomosios valdžios galių ribas jai sąveikaujant su teismais ir kol kas gana pasyviai į situaciją reaguojančiu Kongresu.

5. Apibendrinimas ir akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

Trumpo valdymas turi parodomąjį aspektą, reikšmingą tiek jo įvaizdžiui, tiek ir politiniam rezultatui. Pažymėtina, kad JAV prezidento asmeninėje raiškoje, pvz., pareiškimuose socialiniuose tinkluose, bene mažiausiai dėmesio skiriama faktų tikrumui. Vis dėlto, iš Baltųjų rūmų išplaukia ne vien žinučių srautas, bet ir Trumpo pasirašyti įsakai – prezidento administracija vykdo konkrečią politiką, kurios žingsnius galima objektyviai fiksuoti.

Vieša paslaptis, kad Trumpo administracija orientuojasi į „Projektą 2025“ – dar 2023-iais iš dalies paviešintą veiksmų planą. Užsienio politikos atžvilgiu tai yra izoliacionistinė programa, nors konstatuojama, kad būtina atsispirti pagrindinei JAV priešininkei Kinijai. Vidaus politikos srityje siūloma priemonių visuma, kuria siekiama gerokai sutaupyti valdymo išlaidų, supaprastinti ir sumažinti mokesčius vis dėlto išsaugant socialinės rūpybos sistemą. „Projektu 2025“ rekomenduojama decentralizuoti švietimą ir, kiek siekia JAV prezidento administracijos galios, likviduoti įvairovės, lygybės, įtraukties programas bent jau ginkluotosiose pajėgose.

Po prezidento inauguracijos 2025 metų sausį jo administracija veikė vienaip ar kitaip atliepdama bent 23 iš 31 reikšmingais laikomų Trumpo rinkiminės programos punktų. Kadangi kai kurie dabartinio JAV prezidento įsakai užginčyti teismuose, galima manyti, kad administracijos veiksmai greta parodomąjo turi ir „žvalgybinį“ aspektą – norima patikrinti vykdomosios valdžios galių ribas jai sąveikaujant su teismais ir kol kas gana pasyviai į situaciją reaguojančiu Kongresu.

Akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

- „Projektas 2025“ tyrinėtinas kaip kruopščiai parengta įsitvirtinimo valdžioje programa, apimanti pusmečio (180 dienų) darbotvarkę ir rekomendacijas dėl jos įgyvendinimo.
- Tiek „Projektas 2025“, tiek konkretūs Trumpo administracijos veiksmai yra dešinėsios (konservatyvios) politikos pavyzdžiai. Atkreiptinas dėmesys į esamus ir galimus tokios politikos (ar programinių nuostatų) analogus tiek Europos Sąjungoje, tiek Lietuvoje.

- Savo veikimais Trumpo administracija išbando JAV konstitucinę sąrangą. Jau prasidėję teisminiai procesai dėl Trumpo įsakų, JAV Aukščiausiojo Teismo sprendimai, kurie bus priimti atitinkamose bylose, taps mokomosiomis priemonėmis visoms demokratinėms valstybėms, taigi ir Lietuvai.